

ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE TERRASSA: LA CAPTACIÓ DE DOCUMENTS I EL SERVEI DELS ARXIUS I FONDS DOCUMENTALS PRIVATS.

Pere Puig i Ustrell

La investigació històrica terrassenca continua presentant un creixement progressiu, i esperem que l'any vinent podrà veure normalitzat el servei del nostre arxiu històric amb la inauguració del nou estatge de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa. Òbviament, la primera fase del servei d'un arxiu històric és l'ingrés de fons documentals, aspecte al qual dediquem aquestes ratlles.

L'Arxiu Històric de Terrassa quedà constituït, pròpiament, en aplegar-se la documentació històrica municipal i notarial de Terrassa a la Biblioteca Municipal Soler i Palet, on és accessible al públic des de 1939. El fons originari d'aquest arxiu s'incrementà amb documentació històrica de les esglésies de Sant Pere i del Sant Esperit, de l'Ofici i Comptadoria d'Hipoteques, del Registre de la Propietat, del Jutjat de Primera Instància, institucions totes de Terrassa o centrades en aquesta ciutat, i continua rebent regularment la documentació històrica de les notaries del districte.

El 1974, l'Ajuntament de Terrassa assignà personal tècnic al servei de l'Arxiu, i la captació de fons documentals de la ciutat es va regularitzar i va continuar amb la nova dimensió funcional i l'augment de recursos tècnics que significà la creació, el 1982, de l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa.

L'Arxiu Històric Comarcal és la institució encarregada d'aplegar, conservar i difondre el patrimoni documental de l'àmbit de competència que té assignat, i específicament la documentació municipal de Terrassa. El nou arxiu representà la institucionalització de l'Arxiu Històric de Terrassa, i els fons documentals terrassencs d'aquest arxiu constitueixen el nucli originari del nou Arxiu Comarcal. Durant els darrers anys, els fons s'han enriquit amb diverses aportacions d'institucions públiques i privades, d'empreses, entitats i persones particulars, de Terrassa.

Així, l'Arxiu conserva i atén actualment, a més dels fons documentals que hem citat, arxius i documentació de 6 entitats privades, 9 empreses industrials i comercials, un centre d'ensenyament públic, 4 fons familiars, 3 fons personals, a més de documents diversos d'interès històric donats per organismes públics i per persones particulars.

A part de la conservació de la documentació històrica dels organismes públics de l'àmbit de competència, farem referència aquí al salvament de la documentació privada, que forma part també de la nostra història i és reconeguda com a integrant del patrimoni cultural de Catalunya per la llei del Patrimoni Cultural Català (llei 9/1993, de 30 de setembre).

La documentació històrica privada està protegida per aquesta llei, que declara documents de caràcter històric els que superen una antiguitat de 40 anys produïts o rebuts per persones jurídiques de caràcter privat que desenvolupen llur activitat a Catalunya, i tots els documents de més 100 anys produïts o rebuts per qualsevol persona física. La llei d'Arxius de la Generalitat (6/1985, de 26 d'abril) estableix l'obligació de conservar, ordenar, mantenir l'organització original i fer accessible al públic la documentació històrica privada, i restaurar-ne els documents deteriorats. La llei d'Arxius preveu, a més, els mecanismes necessaris per al

servei de la documentació històrica, i institueix l'Arxiu Nacional de Catalunya i la xarxa d'arxius històrics a fi de complir o col·laborar en el compliment d'aquest servei.

Així doncs, els arxius històrics constitueixen un mitjà de protecció permanent de tota mena de documents antics, a fi que puguin ser utilitzats pels investigadors i per totes les persones i les institucions interessades a treure'n informació.

La documentació d'arxiu es genera en funció de l'activitat de la persona o institució que n'és titular, i per això és una font d'informació directa, sovint indispensable, sobre l'activitat humana i les relacions socials.

Cal remarcar que la documentació privada no és accessible al públic fins que ha assolit l'antiguitat marcada per la llei per a ser considerada històrica. Això no vol dir que els documents no puguin ser dipositats en un arxiu històric abans de ser pròpiament històrics, sinó que els arxius històrics tenen l'obligació de regular l'accés públic segons els terminis fixats. En esdevenir històrics, els documents passen a formar part del patrimoni documental català.

Segons la llei d'arxius, els documents històrics no perden el règim de propietat al qual són subjectes, i el propietari legal els pot reclamar, d'acord amb el que estableixen les lleis. La incorporació de documents als arxius històrics es pot realitzar mitjançant alguna mena de contracte o conveni, en el qual el propietari podrà fer constar les condicions que escaiguin, i especialment les limitacions a la consulta pública, i el futur del règim legal dels documents. En aquest darrer aspecte, es pot disposar el traspàs a propietat pública dels documents després de la mort del donant.

Per la seva banda, l'arxiu receptor es compromet a complir les actuacions arxivístiques prescrites per la llei d'arxius, que hem esmentat abans, en vista a la bona conservació i aprofitament social dels documents. La documentació serà condicionada, classificada i proveïda de mitjans de descripció, i es mantindrà amb la seva estructura i integritat, sense barreja amb documents d'altres procedències.

D'aquesta manera, el dipositant o donant té la garantia de la conservació adequada i permanent dels seus documents, la procedència i titularitat dels quals constarà sempre a qualsevol utilització que se'n faci. La memòria històrica es construirà en el futur sobre la base de la documentació conservada i accessible, i les institucions o les persones de les quals provenen els documents en seran protagonistes i testimonis privilegiats de la nostra història.

Ens consta que moltes entitats privades tenen problemes a l'hora de conservar els documents antics o obsolets, que en molts casos es perden indiscriminadament. Una solució a aquest problema, i un mitjà immillorable per a obtenir en qualsevol moment la informació històrica que calgui sobre una entitat, és la que proposem aquí: cedir la documentació antiga a l'Arxiu Històric, on tindrà la garantia d'un tractament tècnic adequat i de romandre accessible en qualsevol moment.